

REZUMAT.

În cadrul acestei lucrări, am abordat cu meticulozitate modul în care politicul și politica sunt implicate în structurarea societății, subliniind maniera determinantă prin care aceste elemente modelează fiecare aspect al vieții sociale și economice. Teza argumentează că politica transcende simpla luptă pentru putere sau gestionarea resurselor societale, subliniind că aceasta este indispensabilă pentru orice formă de organizare socială. Mai mult, influența politicii asupra modului în care societățile se dezvoltă, se adaptează și răspund la diverse provocări este esențială pentru înțelegerea dinamicilor sociale.

Această lucrare recunoaște și subliniază importanța politicului ca fundament al interacțiunilor umane, afirmând că politica constituie o dimensiune intrinsecă a existenței umane, care depășește limitele contextelor istorice și sociale specifice. Prin această prisma, politica este percepută nu doar ca un mecanism de administrare, ci și ca o forță fundamentală ce modelează structura și evoluția comunităților umane.

În contextul unui peisaj global fragmentat de interese divergente, interpretarea politicii poate fi bifurcată în două paradigme principale. Într-o interpretare nobilă, inspirată de gândirea aristotelică, politica este concepută ca arta de a armoniza interesele sociale și de a pacifica relațiile dintre membrii societății. Conform acestei perspective, politica servește unui scop superior, mediind și reconciliind diferențele în vederea promovării binelui comun. Pe de altă parte, într-o conotație mai populară și posibil mai cinică, politica este adesea privită ca un domeniu dominat de compromisuri, unde realitatea poate fi distorsionată și unde principiile morale sunt frecvent suspendate în favoarea satisfacerii unor interese pragmatice sau strategice.

De la implementarea sa inițială, Politica Agricolă Comună a fost stimulată de imperativul stabilizării producției agricole și asigurării securității alimentare în contextul postbelic. De-a lungul timpului, începând cu reformele ambițioase propuse de Sicco Mansholt până la discuțiile esențiale de la Conferința de la Stresa, PAC a jucat un rol crucial în eforturile de integrare și armonizare a politicilor agricole la nivel european. Acest exemplu ilustrează modul în care politica poate influența sectoare vitale ale economiei și contribuie la modelarea peisajului socio-economic general.

Explorând mai profund relația dintre politică și organizarea socială, lucrarea de față propune o analiză detaliată a rolului omniprezent al politicului în modelarea normelor sociale și în gestionarea complexităților economice. Se argumentează că, departe de a fi simplu un instrument de luptă pentru putere sau de administrare a resurselor, politica este un catalizator esențial pentru evoluția și adaptabilitatea societăților. Această perspectivă subliniază

necesitatea unei înțelegeri aprofundate a mecanismelor politice pentru a aprecia plener modul în care societățile pot răspunde eficient la schimbările interne și externe. Discuția despre politica ca artă a armonizării și pacificării evidențiază rolul său în reconcilierea intereselor conflictuale în cadrul societății. Inspirându-se din filozofia aristotelică, se recunoaște că politica, în cea mai nobilă formă a sa, aspiră la realizarea binelui comun. Prin medierea conflictelor și facilitarea dialogului între grupuri cu interese divergente, politica poate transforma disensiunile în oportunități de dezvoltare și coeziune socială. Acest proces nu doar că promovează stabilitatea, ci și îmbogățește matricea socială prin integrarea perspectivelor multiple într-un cadru de acțiune colectivă.

Pe de altă parte, analiza dimensiunii mai cinice a politicii scoate în evidență adaptabilitatea și flexibilitatea necesare într-un peisaj politic frecvent marcat de pragmatism. Aceasta perspectivă accentuează realitatea politică în care compromisul și negocierea sunt adesea inevitabile. Deși această abordare poate părea în contradicție cu principiile etice tradiționale, ea reflectă complexitatea deciziilor politice în contexte incerte, unde deciziile trebuie să echilibreze idealuri normative cu necesități pragmatice și imediate.

În ceea ce privește Politica Agricolă Comună, exemplul său ilustrează cum politica poate juca un rol decisiv în sectorul agricol, un domeniu vital pentru securitatea alimentară și stabilitatea economică a regiunii. Prin inițiativele sale, de la stabilizarea piețelor agricole până la promovarea practicilor sustenabile, PAC demonstrează modul în care politica orientată strategic poate influența direct și substanțial sectoare economice majore. Reformele PAC, prin ambiția și complexitatea lor, reprezintă un exemplu clar al modului în care politica nu doar că răspunde la nevoi imediate, ci și cum anticipa și modelează condițiile pentru un viitor sustenabil. Astfel, lucrarea aceasta consolidează viziunea că politica este mult mai mult decât un joc de putere sau un set de proceduri administrative; este o forță vitală care formează țesătura societății, stimulând progresul și adaptabilitatea în fața provocărilor continue. Prin urmare, înțelegerea profundă a politicii este esențială pentru orice analiză comprehensivă a structurilor și proceselor sociale.

Sicco Mansholt, unul dintre arhitecții cheie ai PAC, a fost un susținător fervent al modernizării agriculturii europene, orientând-o spre eficiență sporită și sustenabilitate. Prin intermediul reformelor Mansholt, a fost vizată nu doar creșterea productivității agricole, ci și îmbunătățirea semnificativă a condițiilor de viață ale fermierilor. Aceasta a implicat o viziune holistică asupra politicii agricole, unde aspectele economice se împletesc cu cele sociale și ecologice, reflectând o înțelegere profundă a interconexiunilor dintre diversele domenii ale vieții rurale.

În contextul dezvoltării și modernizării agriculturii europene, figura lui Sicco Mansholt rămâne emblematică. Ca unul dintre principalii arhitecți ai PAC, Mansholt a avut o viziune profundă, vizând nu doar eficientizarea producției agricole, ci și promovarea unor practici sustenabile și îmbunătățirea semnificativă a condițiilor de viață ale fermierilor europeni. Reformele inițiate de el reflectă o abordare holistică și inovatoare a politicii agricole, integrând aspecte economice, sociale și ecologice într-un cadru coerent care să răspundă nevoilor multiple ale sectorului. Mansholt a perceput necesitatea unei schimbări radicale în agricultura postbelică a Europei, punând accent pe creșterea productivității prin mecanizare și modernizare, dar și pe conservarea resurselor naturale prin practici agricole sustenabile. Viziunea lui era înaintea timpului său, anticipând problemele de mediu care au devenit centrale în dezbaterile ulterioare. Aceasta a inclus promovarea rotirii culturilor, utilizarea rațională a îngrășămintelor și pesticidelor, și implementarea tehnicilor de irigație eficiente, toate menite să reducă impactul negativ asupra mediului și să asigure o producție agricolă pe termen lung.

Conferința de la Stresa, desfășurată în 1958, a fost un moment definitoriu în consolidarea și cristalizarea principiilor fundamentale ale PAC. În acest cadru, au fost stabilite direcții clare pentru viitorul agriculturii europene, cu accent pe unificarea pieței și pe preferința comunitară, ceea ce a pus bazele pentru o piață agricolă integrată și competitivă la nivel european. Istoria PAC reflectă o evoluție dinamică și responsabilă, care a răspuns constant la provocările interne și externe prin intermediul unei serii de ajustări și reforme strategice. Aceste transformări nu doar că au remodelat peisajul agricol european, dar au avut un impact semnificativ asupra politicii economice și sociale a Uniunii Europene. În acest sens, PAC a demonstrat o capacitate remarcabilă de a se adapta și reforma în fața schimbărilor globale și a nevoilor în continuă schimbare ale statelor membre.

Reforma PAC, în particular, a ilustrat dualitatea dintre nevoia de a răspunde la provocările complexe și necesitatea de a gestiona tensiunile dintre interesele naționale diverse ale statelor membre. Aceasta a subliniat cum politica agricolă poate și trebuie să se adapteze la condițiile unui mediu global în continuă schimbare. Prin reformele sale, Uniunea Europeană a căutat să echilibreze și să armonizeze interesele agricole ale statelor membre cu dinamica pieței globale, demonstrând rolul esențial al politicii în gestionarea și reconcilierea intereselor contradictorii într-un mod care promovează sustenabilitatea și competitivitatea pe termen lung.

Un exemplu important al acestei adaptabilități a fost reforma din anii 1990, care a introdus plăți directe pentru fermieri, decuplate de producție, cu scopul de a reduce supraproducția și de a promova practici agricole mai ecologice. Aceasta a marcat o schimbare semnificativă de la

politica de subvenții bazate strict pe volumul producției la una care încurajează sustenabilitatea și responsabilitatea ecologică.

Cercetarea subliniază că, în ciuda percepțiilor adesea negative legate de corupție sau dominația intereselor particulare, politica rămâne fundamentală pentru structurarea și funcționarea oricărei societăți. Este imperativ să înțelegem complexitatea și dinamica proceselor politice pentru a putea naviga și influența eficient aceste procese într-un mod care să favorizeze dezvoltarea durabilă și echitabilă a societății.

Reforma și evoluția PAC arată un proces continuu de negociere între interesele multiple și adesea contradictorii ale statelor membre, demonstrând cum politicile agricole pot evolua pentru a răspunde provocărilor dinamice ale unei lumi globalizate. Este esențial să recunoaștem și să înțelegem această complexitate, pentru a putea naviga eficient în procesele politice care influențează dezvoltarea durabilă a societății. Aceasta necesită o abordare mai etică și mai transparentă a politicii, care este crucială pentru asigurarea unei guvernante eficiente și pentru stabilirea unui cadru sustenabil și echitabil pentru viitor.

Lucrarea arată că integritatea și responsabilitatea în guvernanță sunt esențiale pentru asigurarea progresului și stabilității sociale pe termen lung. Această abordare nu doar că ar contribui la o mai bună înțelegere și apreciere a rolului politicului în societate, dar ar putea și să restaureze încrederea publicului în instituțiile sale guvernamentale și politice.

Capitolul I, intitulat „Politica Agricolă Comună ca obiect al cercetării științifice”, oferă o analiză exhaustivă a PAC, discutând fundamentele sale, evoluția istorică, cadrele teoretice aplicate și reformele semnificative de-a lungul timpului. Instituită în 1962, PAC a jucat un rol esențial în promovarea dezvoltării economice, protecția mediului și coeziunea socială în Uniunea Europeană, transformându-se dintr-un set de măsuri destinate stabilizării piețelor agricole într-un instrument complex de gestionare a agriculturii și dezvoltării rurale.

Capitolul începe cu o explorare a definițiilor și interpretărilor PAC, evidențiind obiectivele principale ale acesteia de a asigura venituri echitabile pentru fermieri și de a furniza alimente de calitate și în cantități suficiente pentru consumatorii europeni. Se analizează evoluția PAC prin prisma a trei abordări teoretice majore: funcționalismul, neofuncționalismul și interguvernamentalismul, fiecare oferind perspective diferite asupra rolului și impactului PAC în procesul de integrare europeană.

Funcționalismul interpretează PAC ca un catalizator al cooperării extinse, facilitând coordonarea politicilor agricole între statele membre și contribuind astfel la o mai mare integrare funcțională în UE. Neofuncționalismul, pe de altă parte, accentuează rolul instituțiilor supranaționale în promovarea integrării, sugerând că PAC a stimulat dezvoltarea unor structuri

și procese comune care transcend granițele naționale. Interguvernamentalismul, în contrast, pune accent pe negocierea interesele naționale în cadrul UE, recunoscând că, deși există o coordonare la nivel supranațional, deciziile majore sunt adesea rezultatul unui consens între guvernele statelor membre.

Reformele PAC, inclusiv reformele MacSharry din 1992, reforma din 2003 care a introdus decuplarea plăților directe de producție, și reforma din 2013, care a adăugat noi instrumente și mecanisme pentru a răspunde provocărilor contemporane, sunt analizate în detaliu. Aceste reforme ilustrează adaptarea continuă a PAC la dinamica politică, economică și socială, reflectând răspunsul PAC la crizele agricole, schimbările climatice și nevoile de mediu, precum și presiunile economice globale. De asemenea, se abordează modul în care PAC a facilitat europeanizarea, armonizând normele și practicile agricole între statele membre și promovând integrarea și coeziunea în UE. Se subliniază că PAC nu doar că a modelat peisajul agricol european, dar a contribuit semnificativ la integrarea politică și economică a statelor membre în structura UE.

Analiza detaliată și comprehensivă a PAC din acest capitol oferă o bază solidă pentru înțelegerea rolului său pivot în cadrul politicii europene și a impactului său asupra economiei și societății europene. În plus, lucrarea explorează impactul și eficiența PAC în România, evaluând modul în care această politică a influențat dezvoltarea durabilă a agriculturii românești și a îmbunătățit condițiile de viață ale fermierilor din această țară. Principalul obiectiv al tezei este de a evalua contribuția PAC la dezvoltarea durabilă și adaptarea agriculturii românești la standardele și cerințele europene, într-un context globalizat și în continuă schimbare.

Capitolul II, intitulat „Politica Agricolă Comună și România. Analiza categoriilor de competențe”, oferă o analiză detaliată a impactului integrării PAC în economia României, începând cu aderarea la Uniunea Europeană în 2007. Acest capitol abordează consecințele integrării PAC asupra agriculturii și economiei naționale, subliniind rolul esențial pe care agricultura îl joacă în economia României și modul în care PAC a catalizat dezvoltarea acestui sector vital. Inițial, capitolul oferă o incursiune în contextul pre-aderare al României, caracterizat prin probleme structurale semnificative în sectorul agricol, cum ar fi fragmentarea excesivă a terenurilor agricole și insuficiența investițională, care a inhibat modernizarea și eficientizarea agriculturii. Aceste condiții pre-aderare au subliniat necesitatea urgentă de reformă și adaptare la standardele europene pentru a asigura o tranziție reușită în cadrul PAC.

Cu integrarea în PAC, România a început să beneficieze de suport financiar direct prin sistemul de plăți unice pe suprafață (SAPS), vizând îmbunătățirea performanței sectorului agricol și a condițiilor de viață în mediul rural. Analiza detaliază distribuția și utilizarea celor peste 22 de miliarde de euro primiți între anii 2007 și 2020, fonduri care au fost alocate atât pentru creșterea productivității agricole, cât și pentru inițiative de dezvoltare rurală.

Se discută beneficiile tangibile ale acestei integrări, precum modernizarea infrastructurii rurale, îmbunătățirea accesului la tehnologii moderne în agricultură și sprijinirea tinerilor fermieri prin programe specifice de finanțare. Totodată, sunt abordate și provocările persistente, inclusiv birocrăția extinsă și complexitatea administrativă, care adesea îngreunează procesul de accesare a fondurilor europene, arătând necesitatea reformelor sistemice pentru a simplifica și eficientiza utilizarea resurselor financiare. De asemenea, capitolul subliniază importanța adaptării continue a politicii agricole pentru a răspunde eficient provocărilor climatice și demografice actuale și viitoare. Se argumentează necesitatea unei abordări integrate a dezvoltării rurale care să includă nu doar modernizarea fermelor, ci și promovarea diversificării economice în zonele rurale, pentru a reduce dependența de agricultură și a stimula o creștere economică durabilă.

Cercetarea oferă o perspectivă comprehensivă asupra impactului PAC asupra agriculturii românești, ilustrând atât succesele cât și dificultățile întâmpinate. Se propune un model de dezvoltare care recunoaște și valorifică potențialul unic al României în contextul agricol european, promovând o viziune care integrează sustenabilitatea și inovația ca piloni principali ai creșterii viitoare. Aceasta analiză servește ca fundament pentru elaborarea de politici și strategii adaptate nevoilor specifice ale României în cadrul unei Europe unite și dinamice. Prin analiza detaliată a impactului PAC asupra agriculturii românești, oferă o bază solidă pentru înțelegerea schimbărilor semnificative și a direcțiilor de acțiune necesare pentru optimizarea beneficiilor politicii agricole comune în contextul specific al României.

În literatura de specialitate, conceptul de PAC este analizat prin prisma contribuției sale la securitatea alimentară și la competitivitatea sectorului agricol. Hayami și Ruttan (1985) argumentează că PAC trebuie să echilibreze nevoile de creștere și sustenabilitate economică, în timp ce Harris (2003) subliniază importanța instituțiilor în implementarea efectivă a politicilor de dezvoltare durabilă. Rolul PAC, în viziunea lui Roederer-Rynning, oscilează între a fi o fortăreață protecționistă și a adopta o abordare mai liberală și deschisă, reflectând tensiunile dintre protecționismul tradițional și nevoile de liberalizare și adaptare la condițiile de piață globalizate.

Impactul PAC asupra dezvoltării rurale poate fi analizat prin prisma efectelor sociale și economice ale subvențiilor directe și al măsurilor de mediu asupra comunităților rurale. Autorii precum Lupu (2020) și Guth et al. evidențiază că, în ciuda intențiilor pozitive, efectele PAC asupra fermelor mici și a zonele defavorizate sunt mixte, cu îmbunătățiri notabile în anumite regiuni, dar și cu persistența unor inechități structurale. Acest lucru subliniază nevoia de a recalibra și ajusta continuu instrumentele PAC pentru a reflecta diversitatea și specificitățile regionale ale agriculturii europene.

Capitolul III explorează o revizuire amplă a literaturii de specialitate privind PAC, analizând impactul acesteia, reformele implementate și implicațiile socio-economice asupra statelor membre, cu un accent deosebit pe România și Bulgaria. Sunt discutați autori care au scris despre importanța PAC în garantarea creșterii economice și menținerii echilibrului economic, conform teoriilor lui Hayami și Ruttan. Aceștia argumentează că, deși PAC este vitală pentru progresul agricol, agricultura nu dispune de suficientă putere politică internă pentru a declanșa singură dezvoltarea economică. Harris adaugă că condițiile instituționale create de PAC sunt esențiale pentru dezvoltarea agriculturii durabile, stabilind obiective și direcții de dezvoltare prin instrumente specifice.

Literatura de specialitate subliniază, de asemenea, rolul PAC ca o fortăreață politică. Roederer-Rynning sugerează că PAC a evoluat într-un mecanism legislativ mai deschis și diferențiat, accentuând plățile directe către producători și reducând capacitatea PAC de a denatura piața. Scharpf discută despre capcanele deciziilor comune care întăresc rețelele de acțiune în politici publice, consolidând puterea intereselor naționale.

În ceea ce privește impactul asupra României, Șurubaru demonstrează că, deși România a beneficiat de injecții semnificative de capital din fondurile UE în primul deceniu de la aderare, efectele acestora asupra convergenței economice sunt ambivalente. De asemenea, studiile evidențiază discrepanțele între diverse state membre ale UE, cum ar fi Danemarca și România, în termeni de venituri agricole și structură agricolă, subliniind nevoia de reforme continue pentru a face PAC mai echitabilă și eficientă.

CAP a fost subiectul unor reforme repetate, încercând să răspundă presiunilor externe și nevoilor interne. Skostad, de exemplu, atribuie reformele presiunilor comerciale externe, în timp ce Tiberghien discută despre concurența pentru leadership între Comisia Europeană și Consiliu, care a dus la standarde de reglementare ridicate.

Studiile recente, propun o analiză econometrică a plăților directe prin PAC, subliniind necesitatea unei transparențe mai mari în raportarea cheltuielilor și evaluarea eficienței

acestora. Această abordare este esențială pentru a asigura că PAC contribuie la obiectivele de durabilitate și la nevoile economice ale sectorului agricol.

Metodologia utilizată ilustrează abordările folosite pentru colectarea și analiza datelor, crucială în evaluarea eficienței PAC și impactul acesteia asupra agriculturii din România. Metodologia adoptată combină metode calitative și cantitative, oferind o perspectivă holistică asupra subiectului studiat. Cercetarea cantitativă include analiza datelor statistice provenite de la instituții naționale și europene, cum ar fi Institutul Național de Statistică și Eurostat. Aceste date permit evaluarea trendurilor economice și sociale în agricultura românească și măsurarea impactului direct al subvențiilor și reglementărilor PAC asupra productivității și sustenabilității. Analiza cantitativă este complementată de utilizarea unor modele econometrice pentru a testa ipotezele teoretice stabilite și pentru a evalua relațiile de cauzalitate.

Combinarea metodelor diverse de analiză a datelor permite nu doar testarea validității ipotezelor din diverse unghiuri, dar și triangularea datelor pentru o mai mare acuratețe și fiabilitate a rezultatelor. Astfel, capitolul metodologic stabilește fundația solidă pe care se construiește analiza tezei, asigurând că interpretările și concluziile sunt bine susținute de dovezi empirice robuste și reprezentative pentru realitățile agriculturii sub PAC în România. Această abordare metodologică complexă și bine structurată este esențială pentru înțelegerea amplitudinii impactului politicilor agricole europene asupra unui stat membru cu o economie agricolă semnificativă.

Un punct esențial al discuției este focalizat pe necesitatea armonizării politicilor agricole între statele membre ale Uniunii Europene. Aceasta este considerată crucială pentru nivelarea diferențelor în sprijinul oferit fermierilor, ceea ce ar conduce la o piață agricolă comună mai eficientă și echitabilă. Armonizarea PAC nu numai că ar facilita o concurență loială între fermierii europeni, dar ar asigura și o distribuție mai echitabilă a resurselor și subvențiilor, care sunt vitale pentru sustenabilitatea și dezvoltarea agriculturii în fiecare stat membru.

Teza subliniază că, deși s-au realizat progrese semnificative în coordonarea politicilor agricole la nivelul UE, persistă discrepanțe marcante în modul în care statele membre implementează și beneficiază de prevederile PAC. Diferențele în capacitatea administrativă, prioritățile economice naționale, și contextele sociale și ecologice specific fiecărui stat membru contribuie la această varietate în eficacitatea implementării PAC. De exemplu, state cu o infrastructură bine dezvoltată și o administrație eficientă pot absorbi mai rapid și mai complet fondurile europene destinate agriculturii, spre deosebire de statele cu sisteme administrative mai puțin dezvoltate.

În plus, cercetarea explorează cum aceste discrepanțe afectează competitivitatea și sustenabilitatea agriculturii în diferite regiuni ale Uniunii. În statele unde PAC este implementată eficient, se observă o creștere a productivității și a practicilor de agricultură durabilă. În contrast, în statele unde există dificultăți în accesarea fondurilor sau în adaptarea la directivele europene, fermierii pot rămâne în urma celorlalți în ceea ce privește inovația și sustenabilitatea.

Discuția sugerează că pentru a atinge o adevărată armonizare și eficiență a PAC, este necesară o colaborare îmbunătățită între statele membre și instituțiile UE. Acest lucru ar implica nu doar ajustări ale mecanismelor de finanțare și de monitorizare, dar și schimburi de bune practici și expertiză, pentru a asigura că toate statele membre sunt capabile să implementeze PAC în mod eficient. Prin această abordare integrată și coordonată, Uniunea Europeană ar putea nu doar să sporească eficiența PAC, dar și să contribuie la o dezvoltare agricolă mai sustenabilă și echitabilă pe întreg continentul.

Analiza datelor colectate prin chestionare dezvăluie o diviziune notabilă în rândul fermierilor români referitor la beneficiile percepute ale SAPS. Răspunsurile fermierilor evidențiază că, în timp ce SAPS servește ca o formă de siguranță financiară, garantând un venit de bază, acesta nu reușește să stimuleze suficient adoptarea unor practici agricole mai sustenabile și inovative. Acest deficit se arată a fi o preocupare majoră pentru sustenabilitatea pe termen lung a agriculturii în România.

Unii fermieri subliniază că subvențiile SAPS sunt esențiale pentru supraviețuirea economică imediată, dar accentuează că acestea sunt structurate într-un mod care nu încurajează investițiile în tehnologii noi sau în metode de producție ecologică. De exemplu, subvențiile pot fi legate de suprafața cultivată, ceea ce îi motivează pe fermieri să extindă suprafețele cultivate în detrimentul concentrării pe îmbunătățirea randamentelor per unitate de suprafață sau pe practici de agricultură ecologică.

Mai mult, cercetarea a relevat că lipsa unei diferențieri clare între subvențiile pentru practici convenționale și cele ecologice face ca opțiunea pentru sustenabilitate să fie financiar mai puțin atractivă. În lipsa unor stimulente financiare puternice pentru practici sustenabile, mulți fermieri aleg să continue cu metodele convenționale, mai puțin costisitoare pe termen scurt, în ciuda potențialelor beneficii pe termen lung ale sustenabilității.

De asemenea, fermierii exprimă o nevoie de mai multă asistență tehnică și educațională în implementarea practicilor inovative și sustenabile. Educația în domenii precum gestionarea solului, conservarea apei și utilizarea eficientă a resurselor ar putea să îmbunătățească

capacitatea fermierilor de a adopta practici mai prietenoase cu mediul, chiar și în contextul subvențiilor existente.

Pentru a aborda aceste probleme, ar fi utilă reconsiderarea structurii SAPS pentru a include incentivi clar definiți pentru adoptarea tehnologiilor verzi și practicilor sustenabile. Acest lucru ar putea implica, de exemplu, bonusuri pentru fermierii care adoptă tehnici de agricultură de precizie sau care își convertesc terenurile la agricultura ecologică, îmbunătățind nu numai sustenabilitatea mediului, dar și viabilitatea pe termen lung a fermei.

Prin urmare, este esențial ca politicile de subvenționare să fie reevaluate și adaptate pentru a răspunde mai bine nevoilor fermierilor și provocărilor legate de sustenabilitatea pe termen lung a agriculturii românești. Aceasta ar putea contribui semnificativ la tranziția către o agricultură mai verde și mai inovatoare în România.

Concluziile tezei subliniază importanța unei revizuirii aprofundate a Politicii Agricole Comune, accentuând necesitatea ca reformele viitoare să se orienteze strategic spre îmbunătățirea sustenabilității și adaptabilității la schimbările climatice. Aceasta implică un angajament ferm pentru dezvoltarea și adopția de practici agricole care nu doar că protejează mediul, dar care, de asemenea, sporesc reziliența fermelor europene la volatilitatea climatică și alte stresuri ecologice. Este crucială integrarea tehnologiilor inovative și a metodelor de producție avansate care pot crește productivitatea agricolă, fără a compromite resursele naturale sau biodiversitatea.

Mai mult, teza înțelege ca reforma PAC să includă mecanisme specifice care să susțină interesele fermierilor mici și mijlocii, care adesea se confruntă cu provocări disproporționate în accesarea fondurilor și resurselor comparativ cu fermele mari. Aceasta ar putea însemna ajustarea criteriilor de eligibilitate și a proceselor de aplicare pentru a le face mai accesibile fermierilor cu resurse limitate, precum și crearea de programe de sprijin care să adreseze în mod specific nevoile și constrângerile acestora.

Totodată, o colaborare îmbunătățită între statele membre și instituțiile Uniunii Europene este esențială pentru o implementare mai echitabilă și eficientă a PAC. O astfel de colaborare ar trebui să se axeze pe schimbul de bune practici, pe alinierea politicilor naționale la obiectivele PAC și pe utilizarea coordonată a resurselor și informațiilor pentru a asigura că toate statele membre pot beneficia în mod egal de subvențiile și sprijinul oferit. Armonizarea legislației și a procedurilor administrative la nivelul UE ar putea reduce birocrăția și ar facilita un acces mai rapid și mai simplu la fondurile necesare.

Implementarea eficientă a acestor politici ar putea contribui la crearea unei politici agricole care nu doar că răspunde nevoilor imediate ale fermierilor, dar care și pune bazele pentru un

sector agricol european mai durabil și mai competitiv pe plan global. Acest lucru va presupune o viziune pe termen lung și angajamentul tuturor părților interesate pentru a transforma agricultura europeană într-un model de durabilitate și inovație.

O problemă des întâlnită în literatura de specialitate și în analiza datelor colectate, deși Politica Agricolă Comună a stabilit definiții-cadru pentru concepte-cheie precum „tânăr fermier”, „fermier activ” și „fermier nou”, responsabilitatea de a defini „fermierii mici” a fost lăsată în totalitate pe seama statelor membre. Acest lucru nu este neapărat problematic, deoarece ceea ce este considerat „mic” într-o țară poate fi considerat mare în alta. Totuși, niciunul dintre statele membre evaluate nu oferă o definiție legală clară a „fermierului mic” în cadrul Planurilor Naționale Strategice, deși această clasificare este esențială pentru capacitatea fermierilor mici de a accesa fonduri specifice sau de a participa la programe. Criteriile propuse de Comisie în anul 2023 nu au dus la implementarea națională a unei definiții pentru fermierul mic în cadrul PNS, cu atât mai puțin la o armonizare. Reforma SAPS din anul 2022, care servește la echilibrarea distribuției plăților directe în favoarea fermelor mici și medii, este în prezent singura măsură obligatorie de care ar putea beneficia fermele mici, deoarece depinde de statele membre să determine eligibilitatea unei ferme de a primi noile plăți, există riscul ca fondurile de redistribuire să fie alocate fermelor care cu greu pot fi considerate mici.

De exemplu, în timp ce Portugalia alocă plăți directe pentru primele 20 ha ale fermelor cu un maxim de 100 ha, Germania alocă plăți pentru primele 60 ha, iar Cehia pentru nu mai puțin de primele 150 ha - ambele fără un maxim (Matthews A., 2018). Aceasta se leagă de o observație mai largă, și anume că PNS par să servească în primul rând pentru a menține structurile agricole existente în conformitate cu contextul cultural și geografic al țărilor, așa cum este prezentat în secțiunea 4, în loc să promoveze activ o tranziție către un suport mai bun pentru fermierii mici în general. În acest context, ca o primă recomandare de politică, o abordare simplă pentru a aborda această preocupare este să plafoneze dimensiunea „fermelor mici” la nivelul UE printr-o definiție armonizată sau să oblige statele membre să determine o definiție legală substanțială a fermelor mici, bazată pe liniile directe furnizate de Comisie.

În al doilea rând, deși noile măsuri de redistribuire sunt obligatorii, guvernele naționale pot decide atât dimensiunea suplimentului cât și numărul maxim de hectare la care se va aplica, ca parte a Planurilor lor Naționale Strategice. Statele membre au, de asemenea, opțiunea de a ocoli această obligație demonstrând că necesitățile de redistribuire sunt deja satisfăcute, în principal prin intermediul altor instrumente și intervenții finanțate de Fondul European Agricol de Garanție.

La capetele opuse ale spectrului de sprijin pentru redistribuire, găsim Cehia și Letonia. Cehia implementează cel mai mare buget de sprijin redistributiv dintre toate statele membre, dedicând 23% din plățile directe pentru acesta. Totuși, aceste fonduri sunt distribuite tuturor exploatațiilor agricole în cadrul primelor 150 ha. Această abordare nu vizează direct fermierii mici, diluând potențial intenția semnificativă din spatele acestui suport financiar. Pe de altă parte, Letonia a optat să aloce doar 9% din plafonul plăților directe pentru redistribuire, adoptând în același timp o măsură de plată directă mai specifică, care vizează direct fermierii mici, contribuind la reducerea disparităților de venit ale fermierilor mici între sectorul agroalimentar și alte sectoare ale economiei.

Deși nu susțin în totalitate eliminarea completă a plăților directe către fermierii mici, deoarece aceasta ar putea exacerba dezavantajul lor competitiv față de fermierii mai mari, recunosc potențialul acestora de a deveni stimulente distorsionate. Această distorsiune se leagă de variațiile în angajamentul țărilor membre față de eforturile de redistribuire, pentru a asigura atingerea obiectivelor PAC în ceea ce privește promovarea poziției fermierilor mici, precum și obiectivele mai largi de promovare a sustenabilității, competitivității și echității în diverse contexte agricole din UE, fiind necesară o monitorizare și evaluare robustă a intervențiilor existente și propuse. Așa cum stau lucrurile acum, statele membre sunt responsabile pentru înființarea unui comitet de monitorizare, membrii Comisiei participând într-o capacitate consultativă. Recomandarea principală ar fi să consolideze poziția fermierilor mici în aceste evaluări pentru a evalua progresul și a identifica barierele sau a pentru a crea premisele eliminării subvențiilor pentru acestea.

La nivel global și în UE, plățile directe și fermierii mici joacă un rol crucial în producția de alimente, gestionarea peisajului și a biodiversității, dezvoltarea rurală și patrimoniul cultural. Cu toate acestea, poziția fermierilor mici este tot mai amenințată, pe măsură ce politicile agricole continuă să promoveze intensificarea și mecanizarea producției agricole. Identificând o lacună în literatura existentă în ceea ce privește atenția acordată plăților directe pe suprafață și a influenței pe care aceste sume o au în balanța comercială de plăți a unei națiuni cât și a poziției juridice a fermelor mici în cadrul PAC și implementarea națională, această lucrare a abordat următoarele întrebări de cercetare: Cum abordează PAC poziția fermierilor și în ce măsură Planurile Strategice ale statelor membre UE reflectă accentul pus pe competitivitate și sustenabilitate, ca piatră de temelie a agriculturii UE?

Deși politicile agricole își propun tot mai mult să păstreze și să promoveze rolul important al biodiversității și a fermelor mici în tranziția către sisteme alimentare sustenabile, concluzionez că intervențiile propuse la nivel național variază semnificativ în ceea ce privește

angajamentul și domeniul de aplicare. În mod specific, am identificat probleme cheie legate de (1) lipsa unei destinații contabile a sumelor acordate prin SAPS; (2) lipsa unei definiții unitare a competitivității în agricultură, la nivelul UE și al statelor membre, complicând eligibilitatea fermierilor mici pentru programele de ajutor și sprijin; (3) posibilitățile de a ocoli măsurile eficiente de redistribuire; (4) lipsa unor mecanisme eficiente pentru implementarea unitară a intervențiilor legate de promovarea lanțurilor alimentare integrate și lipsa unor măsuri concrete și obiective măsurabile pentru exportul masiv de materie primă, neprocesată; (5) angajamentul limitat față de provocările fundamentale la adresa poziției fermierilor mici și medii, inclusiv procedurile administrative complexe și lipsa accesului la piață.

În lumina descoperirilor, susțin că discreția crescută a statelor membre în PAC de a personaliza sprijinul financiar pe baza nevoilor economice, sociale și structurale naționale este o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte, guvernele naționale dau o nouă formă PAC, transformând-o dintr-o politică predominant de sus în jos și rigidă într-un instrument unde fiecare țară din UE poate experimenta și, în limitele obiectivelor comune, își poate redesena prioritățile. Pe de altă parte, flexibilitatea poate duce la căi de implementare cu ambiție scăzută, în special pentru obiectivele de mediu și climă, ceea ce reprezintă un risc care necesită o atenție suplimentară. În prezent, Planurile Naționale Strategice reflectă în principal menținerea structurilor agricole existente, în loc să facă o schimbare fundamentală spre ancorarea fermierilor mici și mijlocii ca „pietre de temelie” în agricultura UE. Sunt necesare cercetări și evaluări suplimentare ale politicilor pentru a afla dacă acest lucru este de fapt cazul. În plus, există o nevoie puternică de cercetări interdisciplinare și empirice suplimentare privind experiențele de viață și situațiile economice ale fermierilor mici din statele membre, pentru a investiga dacă intervențiile propuse de statele membre ajută la păstrarea și promovarea poziției lor integrale în peisajul agricol al UE.

O altă problemă serioasă, ce asigură o vulnerabilitate la adresa economiei naționale, este „exportul de subvenții”. Acest concept se referă la situația în care plățile directe acordate fermierilor prin Politica Agricolă Comună sunt transferate indirect în afara spațiului economic al Uniunii Europene, datorită faptului că beneficiarii acestor subvenții au sediile sociale în state din afara Europei. Acest fenomen poate ridica anumite probleme legate de intenția inițială a subvențiilor și de eficacitatea lor în promovarea agriculturii și dezvoltării rurale în cadrul Uniunii Europene.

Plățile directe sunt destinate să sprijine fermierii să rămână competitivi și să gestioneze fluctuațiile de prețuri ale produselor agricole, să se adapteze la cerințele pieței și să mențină practici agricole sustenabile. Aceste subvenții sunt finanțate de contribuabili din statele

membre ale UE și sunt menite să contribuie la obiectivele de dezvoltare rurală și economică ale regiunii. Când beneficiarii acestor fonduri sunt companii sau entități care au sediile sociale în afara UE, banii pot fi în mod efectiv „exportați” în afara Uniunii. Acest lucru poate duce la o scurgere de resurse financiare din UE care altfel ar putea fi investite în susținerea fermierilor locali și a economiilor rurale din cadrul Uniunii. Mai mult, poate exista o discrepanță între scopul politicilor PAC și rezultatele efective, dacă fondurile nu ajută direct agricultura și comunitățile locale din UE.

Unul dintre efectele potențial negative este reducerea impactului dorit al PAC de a asigura securitatea alimentară și de a proteja mediul, deoarece investițiile pot să nu fie realizate în îmbunătățirea practicilor agricole sau în tehnologii ecologice, ci să fie redistribuite în afara UE în scopuri care nu corespund obiectivelor PAC. În acest context, este esențial ca reglementările PAC să fie revizuite și adaptate pentru a asigura că plățile directe sunt efectiv folosite pentru a sprijini fermierii și comunitățile din Europa. Acest lucru ar putea implica implementarea unor controale mai stricte asupra eligibilității pentru subvenții, astfel încât entitățile care beneficiază de fonduri PAC să fie obligate să demonstreze că acestea sunt investite în mod direct în agricultura UE. De asemenea, ar putea fi necesară o mai mare transparență și monitorizare a fluxurilor financiare pentru a preveni orice abuzuri sau utilizări inadecvate ale fondurilor.

În ceea ce privește aspectul etic al plăților directe și problema distribuției inechitabile a plăților directe, este o preocupare majoră, întrucât există o discrepanță semnificativă între sumele încasate de fermierii mari comparativ cu cele primite de fermierii mici. Această problemă subliniază diferențele de putere și acces la resurse între diferite tipuri de agricultori în cadrul Uniunii Europene. Conform rapoartelor și analizelor disponibile, fermierii mari încasează o proporție disproporționat de mare din totalul plăților directe. De exemplu, un raport din 2020 al organizației de mediu Greenpeace arată că 1% din fermele din UE încasează aproximativ 32% din totalul plăților directe, în timp ce aproximativ 80% din fermele mici împart între ele doar 20% din aceste fonduri. Acest fenomen creează un dezechilibru major, unde resursele care ar putea ajuta la susținerea și dezvoltarea fermelor mici sunt acumulate de entități mari, adesea multinaționale sau corporații mari de agribusiness.

Pentru fermierii mici, plățile directe sunt adesea atât de mici încât servesc doar ca un ajutor de subzistență și nu oferă sprijin real pentru dezvoltarea afacerii sau accesul la piețe mai largi. Aceste plăți insuficiente îi forțează pe mulți fermieri mici să se concentreze pe autoconsum, limitându-le capacitatea de a investi în tehnologii moderne sau practici agricole sustenabile care ar putea crește eficiența și producția. De asemenea, lipsa fondurilor adecvate îi împiedică

pe fermierii mici să concureze pe piețele naționale sau internaționale, unde fermierii mai mari, cu resurse semnificative, pot domina. (Alessandrini, M. et al 2024)

Această distribuție inechitabilă a plăților directe subliniază nevoia unei reforme urgente în cadrul PAC. Este necesară implementarea unui sistem mai echitabil, care să prioritizeze nevoile fermierilor mici și să asigure o distribuție mai justă a resurselor. Propuneri de reformă pot include stabilirea unor plafoane ferme (fără opțiuni de opt-out) pentru plățile directe, astfel încât nicio entitate să nu primească o sumă disproporționat de mare în detrimentul fermierilor mai mici. Totodată, pentru a promova o agricultură europeană mai sustenabilă și mai echitabilă, este crucial să se abordeze aceste disparități în distribuția plăților directe. O reformă etică în cadrul PAC ar putea nu doar să sprijine mai eficient fermierii mici, dar și să contribuie la obiectivele mai largi de durabilitate și echitate în cadrul sectorului agricol al UE. Implementarea unor astfel de schimbări va necesita angajamentul ferm al decidenților politici și o monitorizare atentă pentru a asigura că noile reguli sunt eficiente și că beneficiază într-adevăr întregul spectru de fermieri europeni.

În final, subliniez că, din analiza problemelor legate de Politica Agricolă Comună și impactul acesteia asupra fermierilor din Uniunea Europeană, s-au evidențiat mai multe puncte critice și necesități de reformă. Distribuția inechitabilă a plăților directe, care favorizează fermierii mari în detrimentul celor mici, este un aspect fundamental ce necesită atenție imediată. Acest dezechilibru nu doar că perpetuează inegalitățile existente în sectorul agricol, dar limitează și capacitatea fermierilor mici de a contribui la obiectivele de sustenabilitate și securitate alimentară ale Uniunii.

Prima problemă majoră constă în lipsa unei definiții clare și coerente la nivelul UE pentru „fermier mic”, ceea ce complică accesul acestora la fondurile PAC și la programele de sprijin. Fără o definiție unificată, statele membre pot aplica standarde diferite, ceea ce duce la o aplicare inegală a politicilor și la dificultăți în evaluarea și monitorizarea impactului acestor politici la nivelul UE.

În al doilea rând, evidențiez problema „exportului de subvenții”, în care plățile directe destinate susținerii agricultorilor din UE pot ajunge să beneficieze entități din afara Uniunii. Acest fenomen subminează direct scopul PAC de a susține dezvoltarea rurală și agricultura durabilă în cadrul Uniunii Europene.

În al treilea rând, flexibilitatea acordată statelor membre în implementarea PAC, deși poate fi văzută ca o modalitate de a adapta politicile la contextele locale specifice, poate de asemenea să conducă la aplicarea cu ambiție scăzută a obiectivelor de mediu și climă, necesitând o atenție și o reglementare sporită pentru a preveni acest risc.

Pentru a aborda aceste probleme, este crucială o reformă comprehensivă a PAC care să includă stabilirea unui plafon pentru plățile directe, introducerea unor definiții clare și unificate pentru diferite categorii de fermieri, și implementarea unor măsuri stricte pentru prevenirea exportului de subvenții. De asemenea, trebuie întărită monitorizarea și evaluarea politicilor pentru a asigura că acestea își ating obiectivele într-un mod echitabil și eficient. O PAC reformată și bine reglementată ar putea nu doar să restabilească echitatea între fermierii europeni, dar și să contribuie substanțial la obiectivele de sustenabilitate, competitivitate și echitate în diversele contexte agricole ale UE, consolidând rolul esențial al fermierilor mici în atingerea acestor scopuri.